

STRAH OD MIŠEVA

Ne znam kada je taj strah počeo, znam samo da su, krajem XIX i početkom XX veka dame iz palanki i varoši osećale paničan strah čak i kad neko pomene miša – a kad ga vide, skakale su na stolice, podizale suknje i vrištale pokazujući pritom obline svojih listova, pa čak i ponešto od svojih nogu iznad kolena. One veštije, pele su se na sto. Zaista mi nije jasno da li su to činile jer su se tamo osećale bezbednije ili zbog toga što je njihova pojava na stolu bila atraktivna. Bilo je, istina, dama koje nisu skakale po stolicama i stolovima ali bi, spazivši miša, malo vrištale pa padale u nesvest, obavezno vodeći računa da se u blizini nađe neko ko će ih prihvatiti i pažljivo držati u rukama sve dok se one ponovo ne osveste.

U vreme o kome govorim, dakle do drugog Svetskog rata, bubašvaba, muva, komaraca, stenica, miševa, pa čak i pacova, bilo je svuda, kako po selima tako i po varošicama i gradovima. Sem mišolovki i lepljive hartije kojom su muve hvatane, nikakva efikasna sredstva za njihovo uništavanje, uklanjanje ili zastrašivanje tada još nisu postojala. Narod je bio naviknut na njihovo prisustvo i jedino su se fine dame plašile miševa. Seljanke se miševa nisu plašile, nisu skakale na stolice, niti su vrišteći padale u nesvest.

Moja majka se takođe plašila miševa. Plašila se i rado je pričala o tome, a ako se miš pojavi u kući, vešto je skakala na obližnju stolicu podižući pri tom suknju. Tako je nekada činila i njena majka, moja baka. Kažem nekada, jer, dobro se sećam, kasnije, kada je zašla u godine, baka strah od miševa više nije ispoljavala skačući na stolice. Nije ni mogla da skače...

Mislim da sam negde zabeležio kako smo se, moja majka i ja, krili od Nemaca u Homoljskim planinama. Krijući se tako, proveli smo (čini mi se da je to bilo hiljadu devet stotina četrdeset i treće godine), desetak dana u jednoj napuštenoj brvnari iznad Vukovca. Njeni vlasnici su već davno pomrli, polovina brvnare je bila srušena, krov joj se davno raspao, građa istrulila, niko je nije popravljao, ali se južna strana ipak nekako održala. U toj polovini brvnare nije mnogo kisnulo, bili smo zaštićeni i od vetra, a našli smo nešto sena i ležali na njemu. Da bude toplije, navukli smo veliku gomilu suvog lišća. Bilo ga je u uvali iza brvnare. Ja sam ležao pored zida, prislonjen uz polutrula debla jer tu nije mnogo duvalo. Majka je ležala pored mene i grejala mi je leđa. Svoja leđa je zaštitila našim torbama, slamom i lišćem. Čak i da je neko zavirio u brvnaru, od slame skupljene u našem uglu, ne bi nas primetio. Ležali smo gotovo sve vreme u tom uglu. Tako smo trošili manje energije jer hrane gotovo da nismo ni imali.

Bližilo se proleće. Nije nam bilo hladno kao prošlog meseca, ali ipak, povremeno smo drhtali. Onda bismo ustajali, kretali se malo i drhtanje je prestajalo.

Dvadesetak metara od brvnare prolazila je jedna staza koja je, iz Vukovca, vodila dalje u planinu. Za vreme našeg boravka u tom skrovištu, stazom su, dva ili tri puta prolazili neki seljaci. Nije bilo opasnosti da nas primete, čak i da se neko od njih odvojio od grupe i došao da mokri na zid naše brvnare. Nikome ne bi palo napamet da se tu, među tim natrulim brvnama i gredama, u gomili trulog sena i lišća, neko krije. Prolazili su ne zastajkujući, a mi smo, kad bi čuli da se u blizini neko kreće, prestali da razgovaramo umirivši se sasvim.

Ne sećam se koliko smo dana već boravili u tom našem skrovištu, kada su opet naišli neki seljaci. Zastali su na stazi, upravo tu pred našom brvnarom, seli, uvijali i zapalili cigarete, razgovarali i odmarali se od uspona koji su prevalili. Moja majka se odjednom ukočila i sva napeta, gledala je na jednu od preostalih greda koje su nosile krovnu konstrukciju našeg skloništa. Pogledao sam i ja i skamenio se. Po gredi se šetao jedan miš. Plašeć se da će majka, po običaju, da vrisne, grozničavo sam razmišljao šta da preduzmem, kako da je sprečim...

Nije vrištala. Njeno lice se postepeno opuštalo i ona je, sa zanimanjem, posmatrala šta se iznad nas dešava. Malo umiren pogledao sam i ja. Ispostavilo se da tamo nije bio samo jedan miš, bila su dva, neuobičajeno mala i nekako okruglasta. Igrali su se na toj gredu, trčali su gore-dole, skakali jedan preko drugoga, izvodili neke akrobacije. Bile su to zaista ljupke životinje.

Za trenutak sam zaboravio seljake, a onda sam ih čuo i shvatio da odlaze.

Posle izvesnog vremena, kad smo bili sigurni da je opasnost da će nas neko primetiti prošla, ustali smo i izašli da protegnemo noge.

Moja majka se, od tog dana, više nije plašila miševa. Čak je jednom prilikom izjavila: "Baš su bili slatki! "

Aleksandar Ajzinberg

Beograd, 07. januar 2010.